

دستورالعمل اجرایی معاملات برخط کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران

این دستورالعمل به منظور اجرای سفارش‌های خرید و یا فروشی که به صورت برخط (Online) به سامانه معاملاتی ارسال می‌شود، در تاریخ ۱۳/۰۸/۱۳۹۲ شامل ۲۲ ماده و ۱۱ تبصره و ۲ پیوست به تصویب هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.

ماده ۱: اصطلاحات و واژه‌هایی که در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی، دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران و دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران تعریف شده‌اند، به همان مفاهیم در این دستورالعمل به کار رفته‌اند. واژه‌های دیگر دارای معانی زیر می‌باشند:

عضو: کارگزار پذیرفته شده در بورس است که خدمات دسترسی برخط بازار را به مشتری ارائه می‌نماید.
دسترسی برخط بازار: فرآیندی است که طی آن سفارش‌های خرید و فروش و همچنین عملیات تغییر و یا انصراف از آنها توسط مشتری از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار جهت اجرا به سامانه معاملاتی ارسال می‌شود.

زیرساخت دسترسی برخط بازار: زیرساختی است که به منظور دسترسی برخط به بازار توسط عضو استقرار یافته و استفاده می‌شود.

سفارش: درخواست خرید یا فروش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالایی است که توسط مشتری از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار، جهت اجرا به سامانه معاملاتی، ارسال می‌شود.

کد کاربری: شناسه شخص ثبت‌کننده سفارش‌ها در زیرساخت دسترسی برخط بازار است.

مشتری: شخص حقیقی یا حقوقی است که متقاضی خرید یا فروش کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از طریق خدمات دسترسی برخط بازار می‌باشد و حائز شرایط مندرج در مواد ۹ و ۱۰ این دستورالعمل است.

ماده ۲: سفارش‌ها باید مطابق مقررات، ضوابط معاملاتی و مصوباتی باشد که توسط سازمان تعیین می‌شود.

ماده ۳: شرکت‌های ارائه‌دهنده زیرساخت دسترسی برخط بازار باید شرایط زیر را دارا باشند:

الف: صلاحیت دسترسی به سامانه‌های معاملاتی و اطلاعاتی بازار سرمایه طبق ضوابط سازمان

ب: اخذ تأییدیه زیرساخت دسترسی برخط بازار براساس پیوست ۲ این دستورالعمل

ماده ۴: شرکت‌های ارائه‌دهنده زیرساخت دسترسی برخط بازار باید درخواست خود را جهت اخذ تأییدیه به سازمان ارائه کنند. زیرساخت دسترسی برخط بازار در صورتی مورد تأیید سازمان خواهد بود که از حیث مواردی

از قبیل امنیت، حفظ اطلاعات محرمانه، قابلیت‌های فنی و امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری به ترتیبی که در پیوست ۲ این دستورالعمل ذکر شده است، شرایط لازم را دارا باشد.

تبصره ۱: در صورت تأیید شرایط زیرساخت دسترسی برخط بازار توسط سازمان، شرکت ارایه‌دهنده زیرساخت دسترسی برخط بازار باید نسخه اجرایی نرم‌افزار را جهت پلمپ به بورس ارایه نماید. بدیهی است هرگونه تغییر در نرم‌افزار یا به روزرسانی آن مستلزم طی فرآیند موضوع این ماده می‌باشد.

تبصره ۲: شرکت‌های ارایه‌دهنده زیرساخت دسترسی برخط بازار باید درخواست خود را الزاماً از طریق یکی از اعضا به سازمان ارایه نمایند.

تبصره ۳: مادامی که شرکت‌های ارایه‌دهنده زیرساخت دسترسی برخط بازار، خدمات معاملات برخط را ارایه می‌نمایند باید ضمن حفظ شرایط اولیه جهت اخذ تأییدیه، شرایط مقرر در بند "ب" پیوست ۲ این دستورالعمل را نیز رعایت نمایند.

ماده ۵: در صورتی که بنابه تشخیص سازمان، هر یک از شرایط اخذ تأییدیه زیرساخت دسترسی برخط بازار یا تداوم ارایه خدمات رعایت نشود، سازمان می‌تواند اقدام به تعلیق ویا ارسال اخطار با قید مهلت احراز مجدد شرایط نماید. در صورتی که در پایان مهلت اعلامی سازمان، که حداکثر سه ماه می‌باشد، مغایرت‌ها رفع نگردد سازمان حسب مورد اقدام به تعلیق، تداوم تعلیق یا لغو تأییدیه صادره خواهد نمود.

ماده ۶: عضو باید در موارد زیر از سازمان مجوز دریافت نماید:

الف: بهره‌برداری از زیرساخت دسترسی برخط بازار،

ب: تغییر در نسخه زیرساخت دسترسی برخط بازار مورد استفاده،

تبصره: اخذ مجوز موضوع این ماده، رافع مسئولیت عضو در خصوص رعایت قوانین و مقررات مربوط به معاملات برخط کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا نمی‌باشد.

ماده ۷: درخواست اخذ مجوز موضوع ماده ۶ این دستورالعمل باید توسط عضو کتبی و به همراه مستندات مورد نیاز به سازمان ارایه شود. در صورت کامل بودن اطلاعات و مستندات فوق، سازمان نظر خود را مبنی بر پذیرش یا رد درخواست ارایه شده به عضو متقاضی کتبی اعلام می‌نماید.

ماده ۸: کلیه مسئولیت‌های قانونی و مقرراتی عضو و مشتریان وی در قبال استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار و معاملات انجام شده از این طریق، بر عهده عضو می‌باشد. در صورت وجود شرایطی مبنی بر نقض مقررات و یا ایجاد مخاطره در شفافیت و منصفانه بودن بازار، عضو می‌تواند اقدامات پیشگیرانه‌ای از قبیل محدود کردن دسترسی مشتریان به زیرساخت دسترسی برخط بازار به عمل آورد.

ماده ۹: عضو در صورتی می‌تواند خدمات دسترسی برخط بازار را در اختیار مشتری قرار دهد که طبق ضوابط ابلاغی سازمان، داشتن شرایط زیر توسط مشتری را بررسی و احراز نماید.

۱. دانش لازم در خصوص فرآیند ورود سفارش از طریق زیرساخت دسترسی برخط بازار،
۲. مهارت لازم در خصوص معامله کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا،
۳. دانش لازم در خصوص قوانین و مقررات مرتبط با معامله کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا،
۴. نداشتن منع معاملاتی که توسط سازمان یا سایر مراجع ذیصلاح اعلام شده باشد.

تبصره ۱: در مورد مشتریان حقوقی، نماینده حقیقی معرفی شده از سوی وی باید حائز شرایط موضوع این ماده باشد.

تبصره ۲: عضو به منظور حصول اطمینان از کفایت دانش مشتریان در خصوص معاملات برخط، باید فرآیندهای مستمر آموزشی را جهت به روزرسانی دانش ایشان به صورت حضوری یا الکترونیکی فراهم نماید.

تبصره ۳: سنجش توانایی مشتری از حیث شرایط موضوع این ماده توسط عضو و با مسئولیت وی انجام می‌شود.

ماده ۱۰: عضو باید قراردادی را مطابق نمونه پیوست ۱ این دستورالعمل، با مشتریان در خصوص استفاده از خدمات دسترسی برخط بازار منعقد نماید.

ماده ۱۱: عضو باید برای مدیریت معاملات برخط، واحدی مجزا تشکیل داده و شخصی را جهت مدیریت بخش مذکور منصوب نماید. مدیر معاملات برخط موظف به نظارت مستمر بر مخاطرات ویژه معاملات برخط و انجام اقدامات کنترلی و نظارتی لازم از جمله الزامات ابلاغی توسط سازمان می‌باشد.

ماده ۱۲: سازمان می‌تواند رعایت محدودیت‌هایی از قبیل موارد زیر را به اعضا ابلاغ نماید:

۱. محدودیت در نوع سفارش
۲. محدودیت در زمان فعالیت
۳. محدودیت فعالیت بر روی نماد معاملاتی، جلسه معاملاتی، تابلوی خاص یا بازار بورس کالا
۴. محدودیت انجام معامله در عرضه‌های خاص
۵. محدودیت در حجم سفارش
۶. محدودیت در قیمت سفارش
۷. محدودیت معاملاتی برای مشتری خاص یا مشتریان
۸. محدودیت در تعداد مشتریان هر عضو
۹. محدودیت در حجم معاملات مشتریان

۱۰. محدودیت نوسان قیمت مجاز
۱۱. محدودیت حداقل و یا حداکثر خرید
۱۲. محدودیت حداقل تغییر قیمت سفارش

تبصره: در صورت اعلام محدودیت جدید علاوه بر موارد موضوع این ماده، عضو مکلف است طی مهلت تعیین شده توسط سازمان امکان اعمال محدودیت را در زیرساخت دسترسی برخط بازار فراهم کند.

ماده ۱۳: زیرساخت دسترسی برخط بازار باید به گونه‌ای باشد که امکان اعمال محدودیت‌های وضع شده در ماده ۱۲ فراهم شود و به صورت پارامتری قابل تنظیم باشد. محدودیت‌های وضع شده باید به صورت لحظه‌ای و برخط در زیرساخت دسترسی برخط بازار اعمال گردد و همزمان به نحو مقتضی به مشتریان اطلاع‌رسانی شود.

ماده ۱۴: سفارش‌هایی که محدودیت‌های مقرراتی از جمله محدودیت‌های موضوع ماده ۱۲ این دستورالعمل در مورد آنها رعایت نشده است نباید توسط زیرساخت دسترسی برخط بازار پذیرفته و به سامانه معاملاتی ارسال شود. در این خصوص ضروری است سوابق این موضوع بصورت الکترونیکی ثبت و نگهداری شده و بلافاصله پیغامی مبنی بر عدم پذیرش سفارش برای مشتری ارسال گردد.

ماده ۱۵: تمامی سفارش‌هایی که جهت اجرا به سامانه معاملاتی ارسال می‌گردد با کد عضو ارائه دهنده خدمات دسترسی برخط بازار، کد دسترسی کد کاربری و کد مشتری، در سامانه مذکور ثبت خواهند شد.

تبصره: عضو می‌تواند در زمانی که تکالیف مقرراتی ایجاد می‌کند، نسبت به ثبت سفارش برای مشتری اقدام و امکان حذف یا ویرایش سفارش‌های مذکور را از مشتری سلب نماید.

ماده ۱۶: عضو موظف است کلیه سوابق تراکنش‌های دریافتی از مشتری و ارسالی به وی را در زیرساخت دسترسی برخط بازار خود نگهداری و حسب درخواست به سازمان یا بورس ارایه نماید. زیرساخت دسترسی برخط بازار باید قابلیت فنی لازم را جهت حفظ و نگهداری اطلاعات موضوع این ماده دارا باشد.

ماده ۱۷: در صورت نقض هر یک از مفاد این دستورالعمل و یا به منظور پیشگیری از وقوع تخلفات یا جرایم به واسطه انجام معاملات برخط، سازمان می‌تواند اقدامات زیر را به تنهایی یا توأمان انجام دهد:

۱. تعلیق و یا توقف امکان دسترسی برخط بازار متعلق به عضو،
  ۲. الزام عضو به تعلیق و یا توقف امکان استفاده از دسترسی برخط بازار برای یک یا چند مشتری
- ماده ۱۸:** عضو نمی‌تواند بابت ارایه خدمات دسترسی برخط بازار، وجهی علاوه بر کارمزدهای مصوب سازمان از مشتری دریافت نماید.

ماده ۱۹: استفاده از زیرساخت دسترسی برخط بازار جهت معامله برای مشتریان توسط نمایندگان و شعب عضو منوط به اخذ مجوزهای لازم از بورس می‌باشد. الزامات و شرایط ایجاد و نگهداری شعبه، نمایندگی و دفتر پذیرش که در سایر مقررات بیان شده یا می‌شود همچنان لازم‌الاجرا است.

ماده ۲۰: عضو باید رویه‌های معامله از طریق سیستم معاملات برخط بازار، شرایط و مخاطرات مربوط به این نوع معاملات را از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی رسمی خود به اطلاع عموم برساند.

ماده ۲۱: در صورتی که در اثر حوادث پیش‌بینی نشده یا بروز نقص زیرساخت دسترسی برخط بازار، دسترسی مشتری به معاملات برخط دچار اختلال گردد، عضو مکلف است نسبت به انجام سفارش‌های مشتری براساس رویه‌های جایگزین مندرج در قرارداد فی‌مابین مشتری و عضو اقدام نماید. به هر ترتیب مسئولیت عدم اجرای سفارش‌های مشتری با عضو خواهد بود.

تبصره: عضو باید در قرارداد فی‌مابین خود و شرکت ارایه دهنده زیرساخت دسترسی برخط بازار، جبران خسارات قطع دسترسی مشتریان ناشی از نقص زیرساخت دسترسی برخط بازار را پیش‌بینی نماید.

ماده ۲۲: در صورت بروز حوادث پیش‌بینی نشده در معاملات برخط کالا یا اوراق بهادار مبتنی بر کالا از جمله قطعی برق، شبکه مخابراتی، اینترنت و حملات سایبری، بورس می‌تواند به نحوی که شفافیت و منصفانه بودن بازار را مخدوش ننموده و منجر به تعطیلی یا توقف انجام معاملات در بورس نگردد، تا رفع مشکل، معاملات برخط را متوقف کند.

تبصره: بورس باید مستندات مربوط به بروز حوادث موضوع این ماده را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست، به سازمان ارائه نماید.